

Чередниченко І. С., студент,
Навчально-науковий інститут права та соціальних технологій,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Сенченко Н. М., к.ю.н.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

З розвитком суспільства особливого значення набуває одночасно і розвиток транспорту, що, в свою чергу, тягне збільшення потужності транспортних засобів, а відповідно і швидкість руху. Проте це спричиняє негативні явища, тому що більш тяжкими стають наслідки транспортних подій, у яких мають місце загибель людей, заподіюється відповідна шкода: матеріального, морального, фізичного характеру. Боротьба з транспортними злочинами за сучасних умов набуває особливого значення, про що свідчить виділення цих злочинів у самостійний розділ Особливої частини Кримінального кодексу України. Головною ознакою, за якою транспортні злочини об'єднані в одну групу, є їх єдиний родовий об'єкт. Таким об'єктом є відносини, які забезпечують безпеку руху та експлуатації усіх видів механічного транспорту. Одним із таких видів механічного транспорту є повітряний транспорт.

Повітряний транспорт є одним із зручних засобів пересування, за допомогою якого можна долати достатньо великі відстані за короткий проміжок часу. Популярність повітряного транспорту постійно зростає, чому сприяє як технологічний розвиток і новітні розробки в авіаційній галузі, так і глобалізація і все тісніші ділові та культурні зв'язки між різними країнами світу. Повітряний транспорт є важливим чинником впливу на розвиток світового господарства, забезпечуючи зв'язок та комунікацію між найвіддаленішими країнами і регіонами світу.

Порушення різних правил у процесі руху або експлуатації повітряного транспорту може призвести до різного роду аварій та катастроф, пов'язаних із загибеллю людей, пошкодженням чи знищенням транспортних засобів та настанням інших негативних наслідків.

Забезпечення високих стандартів повітряного транспортування вимагає відповідального виконання правил безпеки руху, інструкцій, що містяться в міжнародних договорах про цивільну авіацію та

законодавстві України. Тому чинним законодавством передбачена кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки руху або експлуатації повітряного транспорту.

Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 276 КК України, виступають правові відносини, що складаються у сфері безпеки функціонування повітряного транспорту, або безпека авіації. Його додатковим факультативним об'єктом можуть виступати життя і здоров'я особи; власність, довкілля, інші блага [2].

Під безпекою руху або експлуатації розуміють відсутність небезпеки, такий стан, за якого не заподіюється і не може бути заподіяна шкода життю і здоров'ю людей, власності, іншим соціальним цінностям внаслідок руху або експлуатації джерел підвищеної небезпеки транспортних засобів відповідних видів, а також функціонування матеріальної інфраструктури об'єктів транспорту.

У частині 1 ст. 276 КК України подано опис об'єктивної сторони основного складу відповідного злочину. Вона полягає в порушенні працівником залізничного, водного або повітряного транспорту правил безпеки руху або експлуатації транспорту, а також недоброякісному ремонті транспортних засобів, колій, засобів сигналізації та зв'язку, якщо це створило небезпеку для життя людей або настання інших тяжких наслідків [1]. До повітряного транспорту слід відносити різні літальні апарати (літаки, вертольоти, дирижаблі, планери тощо) незалежно від форми власності на них. Окрім повітряних суден предметом злочину є аеропорти, аеродроми, посадкові смуги, наземне устаткування, інші засоби, що забезпечують безпеку польотів [4, с. 338].

Об'єктивна сторона відповідного злочину характеризується: діями, наслідками та причинним зв'язком між ними. Діяння в даному злочині полягає: 1) порушенні правил безпеки руху; 2) у порушенні правил експлуатації; 3) у недоброякісному ремонті технічних засобів транспорту.

Порушення правил безпеки руху на повітряному транспорті може виявлятися в порушенні правил посадки літальних апаратів, недотриманні встановлених маршрутів і висоти польоту, перевищенні швидкості при посадці тощо. Самі по собі порушення правил безпеки польотів можуть бути вельми різноманітними. Наприклад, відповідно до п. 2.5 «Правил польотів цивільних повітряних суден у повітряному просторі України» у випадку ненавмисного зближення двох повітряних суден на зустрічних курсах або на курсах, близьких до зустрічних, та якщо при цьому існує загроза зіткнення, пілот кожного повітряного судна повинен

відвернути своє повітряне судно вправо для їх розходження лівими бортами [3].

Порушення правил експлуатації транспорту полягає в недотриманні габаритів, порядку укладання вантажів і їхнього закріплення, у недотриманні вимог, рекомендованих до технічного стану засобів транспорту, окремих його механізмів. Правила експлуатації повітряного транспорту можуть міститись у будь-яких нормативних актах – правилах, інструкціях, положеннях тощо [4, с. 339].

Недоброякісний ремонт транспортних засобів, колій, споруд на них, засобів сигналізації та зв'язку виявляється в тому, що працівник транспорту, не дотримуючись вимог різних технічних норм, не усуває неполадки зазначених засобів транспорту. Мова йде лише про такі механізми та обладнання, які забезпечують безпеку руху та експлуатації транспортних засобів.

Суб'єктивна сторона даного злочину вимагає встановлення психічного ставлення особи до діяння і його наслідків. Що стосується діяння, то воно може бути вчинене з прямим умислом або через злочинну недбалість. До наслідків вина може бути тільки необережною, у вигляді злочинної самовпевненості або недбалості.

Суб'єктом злочину можуть бути тільки працівники залізничного, водного і повітряного транспорту. Положення ч. 2 ст. 276 КК України передбачають більш сувору відповідальність за ті самі діяння, якщо вони спричинили потерпілому середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження або заподіяли велику матеріальну шкоду, ч. 3 – за ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей. Для цього достатньо настання смерті хоча б однієї людини.

Спираючись на зазначене вище, можна дійти висновку, що суспільна небезпека злочину передбаченого ст. 276 КК України полягає в його підвищеній здатності до заподіяння істотної шкоди кільком об'єктам кримінально-правової охорони – здоров'ю людей, їх життю, відносинам власності (у ситуації, коли заподіяно велику матеріальну шкоду), а також багатьом іншим правовідносинам. Також слід зауважити, що диспозиція ст. 276 КК України є бланкетною. Для притягнення працівника повітряного транспорту до кримінальної відповідальності потрібно встановити факт порушення відповідних правил, чи неналежне виконання своїх обов'язків при ремонті та обслуговуванні засобів транспорту. З огляду на можливі особливо тяжкі наслідки на цих видах транспорту діяльність працівників повітряного транспорту суворо регламентована. Тому при мотивуванні обвинувачення повинне бути посилення на

конкретні статті, параграфи, пункти чинних правил, інструкцій, наказів, які були порушені.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №№ 25-26. – Ст. 131.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Кантон, А.С.К., 2010. – 1104 с.

3. Правила польотів цивільних повітряних суден у повітряному просторі України: затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 28 жовтня 2011 р. № 478 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1327-11>

4. Кримінальне право України: Особлива частина: підруч. / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2010. – 608 с.

УДК 341.24:338.47(043.2)

Шпак А. В., студентка,

Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів

Науковий керівник: Колодій І. М., к.ю.н.

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ НОРМ І СТАНДАРТІВ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ТРАНЗИТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

В умовах глобалізації світової економіки поняття транзиту для окремих держав суттєво розширюється. Транзит виступає важливою ціноюв складовою логістичного процесу транспортування вантажу від виробника до споживача та має складну багатоаспектну структуру. Зважаючи на те, що Україна розташована в центрі Європи, через її територію проходить низка автомобільних, залізничних і трубопровідних міжнародних транзитних коридорів; наявність морських торговельних портів відкриває транзитні шляхи для перевезення товарів водними видами транспорту.

На шляху реалізації європейського вибору адаптація транспортного законодавства України здійснюється у трьох основних напрямках, а саме відповідно до: відповідних норм міжнародного права; стандартів регулювання ЄС; національних норм і стандартів регулювання європейських держав.